

**BEFORE THE HON'BLE NATIONAL GREEN
TRIBUNAL,
WESTERN ZONE BENCH, AT PUNE
APPEAL No. 29/2024**

PARAMPARIK MACHIMMAR BACHAV

SAMAJIK KRUTI SAMITEE

....APPELLANT

VS

JAWAHARLAL NEHRU PORT AUTHORITY & ORS.
RESPONDENTS

**REPLY AFFIDAVIT ON BEHALF OF RESPONDENT NO. 6,
MAHARASHTRA POLLUTION CONTROL BOARD (MPCB) :-**

I, Satish H. Padwal , age about 52 years Occupation-service, the Regional Officer of the Maharashtra Pollution Control Board Navi Mumbai, having my office at 7th Floor, Raigad Bhavan, Sector-11 , CBD Belapur, MPCB, Navi Mumbai, do hereby state on solemnly affirmation as under of Respondent No. 6, the Maharashtra Pollution Control Board (MPCB), having my office at MPC Board Navi Mumbai do hereby solemnly affirm and state as under:

1. I say that I am the Respondent No.6, MPCB, and I am authorised to affirm the present reply to affidavit on its behalf. I have examined the relevant records available in my office in respect of the above matter and am affirming the present Reply Affidavit based on the same. Nothing in the present Reply Affidavit may be deemed to be an admission of any of the contents of the above-captioned Appeal. Nothing in the above-captioned Appeal may be deemed to have been admitted for mere want of specific denial.

2. I say that the present Appeal has been filed challenging the joint CRZ and Environmental Clearance granted to Jawaharlal Nehru Port Authority (hereinafter referred to as 'JNPA'), the Respondent No.1 herein, by the Ministry of Environment, Forests and Climate Change (hereinafter referred to as 'MoEF& CC'), the Respondent No. 2 herein, dated 15/03/2024 bearing reference no. 10/48/2023-IA-III for the "widening of the existing Container Berth at Jawaharlal Nehru Port." which is annexed at Annexure A10 to the Appeal.
3. I say that Respondent No.1 had made an application seeking CRZ Clearance from Respondent No. 4 herein. I further say that as per the EIA notification dated 14/09/2006, as amended on 01/12/2009, prior public hearing in respect of projects covered in the schedule of the said notification, is mandatory.

In accordance with the said provisions, the MPCB i.e. the present Respondent received an application from the Project Proponent to conduct Environmental Public Hearing for their proposed project -

- a) Increase of crane rail span from 20.0 meter to 30.50 meter for 680 meters berth length.
 - b) Increase of deck width of the berth by fifteen meters on land side.
 - c) Up gradation and strengthening of existing 530-meter berth and 150-meter wharf - At Village - Sheva, Taluka - Uran, District - Raigad, Maharashtra.
4. I say that in light of above, as far as the present Respondent is concerned, all the due procedure for public hearing as mentioned in the EIA notification 2006, has been followed and minutes of the public hearing was submitted to concern authority by MPCB being conveying responsibility, a copy of the minutes marked and exhibited as **Annexure - I**

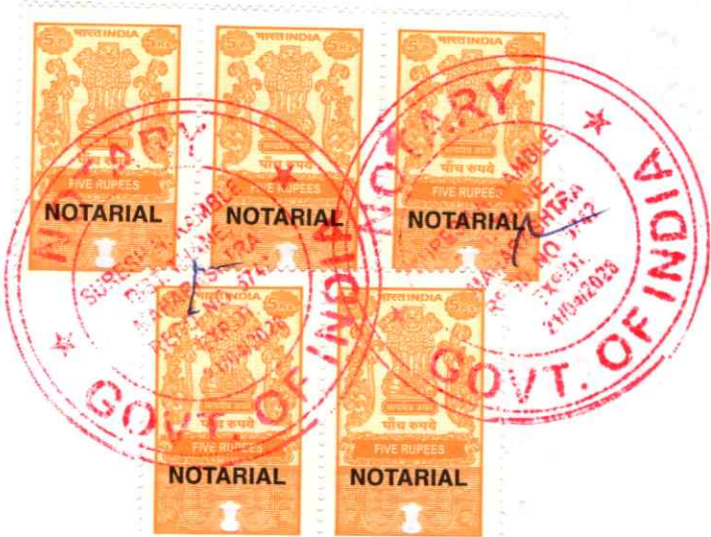

5. In view of the aforesaid, it is most humbly submitted that as far as the challenge to the Public Hearing is concerned, the above-captioned Appeal filed by the Appellant above-named deserves to be rejected.

Solemnly affirmed this ^{2nd} day of Sept 2024 at Navi Mumbai

For and on behalf of Maharashtra
Pollution Control Board

(Satish H Padwal)
Regional Officer-Navi Mumbai

VERIFICATION

I, the deponent above-named do solemnly affirm that all that is stated in this Affidavit is True to the best of my knowledge and belief, which is based on the records available in respect of the issue involved in the above-captioned Appeal. Nothing false has been stated herein.

For & on behalf respondent No. 6
Maharashtra Pollution Control Board

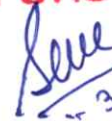

(Satish H. Padwal)
Regional Officer- MPCB, Navi
Mumbai,

Advocate

BEFORE ME

30/9/2024

SURESH N. KAMBLE
ADVOCATE & NOTARY
(Govt. Of India)

Register Sr. No.	974/2024
------------------	----------

30 SEP 2024

MINUTES OF THE ENVIRONMENT PUBLIC HEARING FOR PROPOSED PROJECT OF WINDING OF EXISTING CONTAINER BERTH AT JAWAHARLAL NEHRU PORT (CARGO HANDLING CAPACITY 22.1 MTPA) –

- A) INCREASE OF CRANE RAIL SPAN FROM 20.0 METER TO 30.50 METER FOR BERTH LENGTH OF 680.0 METER;**
- B) INCREASE OF DECK WIDTH OF THE BERTH BY 15 METER ON LAND SIDE;**
- C) UPGRADATION AND STRENGTHENING OF EXISTING 530 METER BERTH AND 150 METER WHARF**

AT VILLAGE – NHAVA SHEVA, TALUKA – URAN, DISTRICT – RAIGAD , MAHARASHTRA BY PROJECT PROPONENT M/S JAWAHARLAL NEHRU PORT AUTHORITY (JNPA), URAN, MAHARASHTRA

The Environment Public Hearing in respect of proposed project of -

- a) Increase of crane rail span from 20.0 meter to 30.50 meter for berth length of 680.0 meter;
- b) Increase of deck width of the berth by 15 meter on land side;
- c) Upgradation and strengthening of existing 530 meter berth and 150 meter wharf.

At Village – Nhava Sheva, Taluka – Uran, District – Raigad, Maharashtra by Project Proponent M/s Jawaharlal Nehru Port Authority (JNPA), Maharashtra was conducted on Friday, the 01st December, 2023 at the site of the said industry on 12.00 noon at Bahuuddeshiya Sabhagraha, Sector -02, J.N.P.T. Colony, Jawaharlal Nehru Port Authority, Taluka -Uran, District -Raigad.

Representative, Sub Regional Officer, Maharashtra Pollution Control Board, Taloja and Convener of the Environment Public Hearing Committee welcomed Shri. Sandesh Shirke, Additional District Magistrate, Raigad and Chairman of the Environment Public Hearing Committee; Shri Satish Padwal, Regional Officer, Maharashtra Pollution Control Board, Navi Mumbai and Member of the Environment Public Hearing Committee, Environmentalists, NGOs, Journalists, Representative of media channels and Company Officials and local people/participants who were present and with permission of Chairman, Environment Public Hearing Committee started the proceedings.

Representative of Convener, Environment Public Hearing Committee informed that as per the Environment Impact Assessment (EIA) Notification of Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India, (i.e. MoEF & CC, GoI) dated 14th September, 2006 as amended on 1st December, 2009, it is mandatory to conduct prior public consultation to certain projects which are covered in the schedule of the said Notification.

He informed that Maharashtra Pollution Control Board was in receipt of application from Project Proponent M/s Jawaharlal Nehru Port Authority (JNPA), Navi Mumbai, Maharashtra to conduct Environmental Public Hearing for their proposed project of -

- a) Increase of crane rail span from 20.0 meter to 30.50 meter for 680 meters berth length.
- b) Increase of deck width of the berth by 15 meter on land side;
- c) Up gradation and strengthening of existing 530 meter berth and 150 meter wharf.

At Village – Sheva, Taluka – Uran, District – Raigad, Maharashtra.

Representative of Convener further informed as per EIA Notification, 2006 the category of proposed project falls under Category A – as Cargo Handling Capacity is >5.0 MTPA – Schedule – 7 (E)- Ports, Harbours, Break Waters, Dredging, which requires to obtain prior Environmental Clearance from the Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India, New Delhi for which prior environmental consultation is mandatory.

Representative of Convener informed that the aim of conducting prior public consultation is to make aware, local people who can be participant in the hearing and they should know the developmental activities and Environment Management Plan of the unit.

Project Proponent had submitted online prescribed application along with pre-feasibility report to obtain ToR to Environment Appraisal Committee, Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India, New Delhi and it has been considered and given online approval on 01-09-2023.

After sanction from District Collector, Raigad to conduct the Physical Environment Public Hearing on Friday, the 01st December, 2023 at 12.00 noon, and as per the Notification dated 14-09-2006 issued by Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India, (MoEF & CC, GoI), New Delhi and subsequent amendment on 01-12-2019, Member Secretary, Maharashtra Pollution Control Board,

Mumbai has constituted Environment Public Hearing Committee vide Board's Office Order No. E- 80 of 2023 under letter no. BO/JD (WPC)/PH/B- 231110 FTS- 0097 dated 10/11/2023 as under:-

1) District Magistrate-Raigad
or his representative not below
the rank of an Additional District
Magistrate	Chairman
2) Representative of Maharashtra
Pollution Control Board, Mumbai -
Regional Officer – Navi Mumbai,
Maharashtra Pollution Control Board,
Pune	Member
3) Sub Regional Officer,
Maharashtra Pollution Control Board,
Taloja	Convener

As per said Notification, 30 days' advance public notice was published by Sub Regional Officer, Maharashtra Pollution Control Board, Taloja in the Local Newspaper in Daily Sakal and Krushival for Marathi and in National Newspaper Indian Express for English on 29th October, 2023. The public were appealed to send their suggestions, views, doubts or objections regarding the proposed unit.

Also copy of EIA report and executive summary were made available in Marathi and in English at various notified Government offices as under:-

- 1) District Collector Office, Raigad, Alibag.
- 2) Ministry of Environment, Forest & Climate Change, Zonal Office, Western-Central Zone, New Secretariat Building, Ground Floor, East Wing, Civil Line, Nagpur-440 001;
- 3) General Manager, District Industries Center, Raigad, Alibag,
- 4) Chief Executive Officer, Zilla Parishad Office, Raigad, Alibag,
- 5) Sub Divisional Officer, Panvel, District – Raigad;,,
- 6) Tahsildar, Tahsil Office, Uran, Taluka – Uran, District – Raigad;
- 7) Block Development Officer, Panchayat Samiti – Uran, Taluka – Uran, District – Raigad;
- 8) Chief Officer, Nagar Parishad, Uran, Taluka – Uran, District – Raigad;

- 9) Gram Panchayat Office – Sonari, Jaskhar, Dongari, Funde, Sheva, Hanuman Koliwada, Panje
- 10) Group Gram Panchayat, Gharapuri, Karan, Nhava;
- 11) Director, Environment & Climate Change Department, Maharashtra Government, New Administrative Building, 15th Floor, Mantralaya, Madam Kama Road, Mumbai – 400 032;
- 12) Joint Director (WPC), Maharashtra Pollution Control Board, Kalpataru Point, 1st, 2nd, 3rd, 4th Floor, Sion-Matunga Scheme Road No.8, Opp. Cine Planet Cinema, Near Sion Circle, Sion (East), Mumbai – 400 022;
- 13) Regional Officer, Regional Office, Maharashtra Pollution Control Board, Raigad Bhavan, 7th Floor, Sector 11, CBD Belapur, Navi Mumbai – 400 614;
- 14) Sub Regional Officer, Sub Regional Office, Maharashtra Pollution Control Board, Raigad Bhavan, 7th Floor, Sector 11, CBD Belapur, Navi Mumbai – 400 614;
- 15) Website, Maharashtra Pollution Control Board, Mumbai;

Representative of Convener informed that 32 suggestions / objections have been received by Sub Regional Office, MPCB, Taloja regarding the proposed project.

Representative of Convener informed that an opportunity is given to all participants to raise any doubts, suggestions or objections regarding the proposed project in environmental angle, which can be submitted by orally or in writing also.

Representative of Convener asserted that this Committee is only for recording public opinion, views, suggestions, objections regarding the proposed project in environmental angle only and the Committee has no right to approve, reject or recommend the project. The suggestions/objections raised by the participants in the public hearing will be noted and it will be included in the minutes of the meeting. Similarly, the revised Environmental Assessment Report of the Project Proponent and minutes of the meeting after approval of Chairperson will be submitted through MPCB Head Office to the Environment, Forest & Climate Change, Government of India, New Delhi after taking note of the video recording of the said meeting, suggestions and objections recorded in the meeting. An Expert Committee there takes further decision

regarding the same. He requested Chairman of the Environment Public Hearing Committee to inform Project Proponent to start the presentation.

With the permission of the Chairman, the Environmental Consultant of the project made a presentation on the entire Environmental Management Plan (EMP) for the proposed project. It is informed that the proposed cost for the proposed project is Rupees 196.82 crores. 6.3 lakh rupees will be spent for environmental management in the project during the implementation phase of the project.

For the said project, during the construction phase, around 360 contractual manpower and 10 regular manpower employment opportunities will be available. After the implementation of the project, 15 regular manpower and 360 contractual manpower will be required. Preference will be given to project affected and local people. Similarly, due to the said project, there will be a huge increase in the indirect business in the area.

After the Presentation, Representative of Convener, Environment Public Hearing Committee appealed all participants to raise their suggestions, objections in respect of proposed project in environmental angle only. While asking questions, full name and residential address should be informed.

Views, questions, suggestions/objections raised during the Environmental Public Hearing and the answers/promises given by the Project Proponent/ Project Environment Consultant / Environmental Public Hearing Committee :-

1) Shri Bhushan Patil, Leader of Workers, Representative of Project Affected Persons :-

Earlier there was a container terminal, it was called Nhava Sheva Port. Jawaharlal Nehru Port Authority (JNPA) has awarded the existing terminal to Nhava Sheva Free Port Terminal Private Limited to increase crane rail span from 20.0 m to 30.50 m for 680 m berth length, shock deck width 15.0 Meters extension and improvement and strengthening of existing 530.0 meter berth and 150.0 meter wharf is proposed for which public hearing is now conducted.

So one has to study and know what is the socio-economic effects of any project will be. Our city of Uran is the Most Polluted City in the World. Also, Uran city has become Most Accident Prone Zone. Most of the accidents are happening in Uran city. After few days, the container handling capacity will be one crore i.e. ten million per annum.

So what effect it will have on environment, human life and what is expected from JNPA should be noted.

The first effect is that there are many casualties. When we obtained information under Right To Information (RTI), 2005, more than two hundred people died in the year 2020, 2021 and 2022, 2023 only due to accidents. A large number of two-wheeler accidents take place here and no one takes responsibility for it.

Many lives are being lost due to this container transport. So, the important question here is who should rehabilitate the family after the breadwinner of the family leaves. The pollution that occurs here – the Air Quality Index here is the highest. So it is getting difficult to breathe here. By watching the containers, journalists brothers says- containers are Uran's death. Here, responsibility for the accident should be fixed.

Another thing is that the wetlands here will be destroyed due to pollution. Various birds used to come here. They will not come, so indirectly it will affect human life.

Here comes the important question - i.e. the question of rehabilitation. So, in this container terminal which was transferred to Nhava Shewa Free Port Terminal Private Limited, 600 of our workers were working in permanent cadre. There is an investment of 900 crores. If Rupee One Crore is ear-marked for every person, then nine hundred local people affected by the project should get employment in permanent cadre.

A few days ago, JNPA has called applications for the jobs, while applications from 1,200 local and Project Affected People (PAPs) have been received, the list has been prepared by JNPA. This project will be developed in two phases. So, how many PAPs and local people will be employed in regular and contractual service?

Though there are so many projects in Uran Taluka, job opportunities have not been given to the PAPs and local people, the original local people here. However, they should get employment as they used to get regular service earlier. Two villages were displaced. Two villages viz - Navin Sheva and Hanuman Koliwada were displaced. They were not given job opportunities.

Hanuman Koliwada village is still not legally rehabilitated. They say they are still in the transit camp. Both those villages and other project affected villages should be rehabilitated and should be given compensation also. Employment/job

opportunities should be created. We are not against development, but the local people must get employment.

Effective measures must be taken to control the pollution caused by the project. Also, the jobs which are available in contractual cadres should be given exclusively to local people and PAPs.

However, it is our humble request that these demands should be considered by the Environmental Public Hearing Committee.

2) Shri. Manoj Koli, Residence – Gavhan village, Taluka – Panvel, District – Raigad :-

Despite being an affected village, the name of Gavhan village is not in the list of project affected gram panchayats. However, this point should be noted. Gavhan village is a village of Koli community. Maharashtra Pollution Control Board published a public hearing a notice in vernacular language (here Marathi) and one in national newspaper for English. There is no mention of the name of Gavhan Gram Panchayat. However, this should be clarified, then only I will raise my suggestions.

Because 1,035 people of Gavhan village have received compensation from JNPA. So, it should be informed why Gavhan village was neglected, because you will take any decision without our knowledge.

Project Proponent said that thirty days prior to the public hearing day, Maharashtra Pollution Control Board had published a public notice in a vernacular I newspaper (here in Marathi) and in a national newspaper in English for the information of the public. So. we assume that it reached to the local people.

We welcome your arrival. However, if you have any environmental suggestions or objections regarding the proposed project, you can raise them.

JNPT was started in 1978. There was no mention of Gavhan village at that time. Gavhan village is "Project Affected Village". So when we demanded to give a certificate as "Project Affected Persons (PAPs)", we said that only those whose land was acquired will be given "project affected certificate." So why this is?

Why person is not considered as PAP, whose trees are acquired? Won't you give him a job? When we apply for jobs in JNPA, a question is asked whether there is a project affected certificate. Hence, whom should we ask for a certificate?

I turn forty, I won't have a job, but what will our next generation do? Whom should fishermen contact for a PAP certificate? There are 1,035 natives fishermen in

our village, why are they not given project affected certificates? So, the explanation should be given immediately.

If the land is acquired for the project, he is the victim of the project, then if the fishing of the fishermen is lost due to the project, then why are they are not considered as Project Affected Persons? So, we should be informed about who will declare us as PAP.

The next point is our Gavhan village creek will be affected. So how many channels are going to be kept for boats to go there? Many of our boats have sunk. Similarly, the silt there has also not been removed by the Project Proponent – JNPA. Fertilization of fish does not take place without removal of sediment. We have to write complaints to the Konkan Commissioner.

Our boats hit the rocks there. Till date, our demands have not been considered. The silt in our Gavhan Creek is not removed. Just like Kalamboli Creek, the water there smells because of not removing the silt. People do not eat the crabs there. Hence, here also it will happen.

Hence, the residents of Gavhan should get the "project affected certificate", the people of Gavhan should get priority in the jobs and by which method the project affected persons will be granted certificate, it should be informed. Also the affidavit which is taken from residents of Gavhan should be returned back to us. Project Proponent should be compensation to us.

The houses of Hanuman Koliwada have been infested with termites. They are also our brothers. When they will be rehabilitated? Copy of minutes of this meeting should be made available at each project affected grampanchayats.

3) Shri. Paramanand Deo Koli, Sarpanch, Grampanchayat Hanuman Koliwada:-

My question to the Project Proponent – JNPA is Whether Rehabilitation first or Project first? He requested Environmental Public Hearing Committee to give an answer in this regard.

Chairman, Environmental Public Hearing Committee informed that Project Proponent proposes to develop project in existing project only. Hence, here nobody will be affected. And this is Environment Public Hearing for the proposed project.

At that time Shri. Parmanand Koli objected that Sheva and Koliwada Gavthan was totally acquired for the second phase of JNPA. In 1985 it was acquired. Now there

is no project. Later many new projects have been started here. Since last 38 years, we are fighting for rehabilitation.

Project Proponent do not implement rehabilitation work. So many projects have come up here, they are not giving jobs to the local people and to the PAPs. Hon. Collector-Raigad, Alibag had informed that on yesterday i.e. 29th November, 2023 that the public hearing would be postponed. But today the public hearing is going on here, which means that everything is going to be done by keeping the local people in the dark.

At that time, Chairman, Environmental Public Hearing Committee inform that as per EIA Notification, 2006, thirty days prior to the public hearing, public notice was published by MPCB in a local newspaper in Marathi and in a national newspaper in English for the information of the public. Similarly, environmental documents about the proposed project were made available in Marathi and English at Gram Panchayat Offices in project affected villages.

The said public hearing is an Environmental Public Hearing for the proposed project. Rehabilitation is a completely different subject. A rehabilitation meeting will be arranged soon. Shri Koli objected that we are fighting for rehabilitation since last 38 years.

Shri Koli inquired whether joint site inspection of the proposed project was carried? He alleged that there was no joint inspection. A joint site inspection of the proposed project was required to be carried by the District Administration, other related government departments, Maharashtra Pollution Control Board along with the fishermen.

He alleged that the government is working in favor of the project keeping the local people, fishermen in the dark. However, joint site inspection should be done first, then further action should be taken.

Chairman, Environment Public Hearing Committee directed to record the suggestions raised by Shri Koli.

4) Shri. Lakhapati Asharam Patil, Sarpanch Panje Villge Grampanchayat, Taluka-Panvel, District-Raigad

JNPA has developed a port as new terminal of BMCTPL. My village is next to it. JNPA has given a notice to our village that we should not carry fishing activities. Our village lives on the fishing. Even the people of our village have not been given jobs yet in the project.

Young boys and girls of our village has not been included in any project. If the fish is going extinct, how can we live? We have to remain starve. This should be explained.

5) Shri. Dasharath Sitaram Magar, Residence – Vashi village, Navi Mumbai, Taluka – Thane, , District – Thane :-

I have already submitted my application. According to the Environmental Public Hearing Notice, the environmental impact of this project will be on Raigad District, Thane District and Mumbai District. There are three districts, many talukas, many villages near this project. There are many industrial estates. A large community living in this area lives on fishing. Hence, they owns the water, forest, land. Be it in the creek or in the forest.

Then providing Environmental No Objection Certificate to the proposed project, these villages are indigenous tribes as per Land Acquisition Act as well as Forest Rights Act, 2006. Their livelihood rights are on water, land, forest. Therefore, before conducting this public hearing, it is necessary to study the social impact that is going to be caused by the proposed project through the Collector's office according to the above laws.

However, according to the above laws, the Collector is expected to call the Gram Sabha of the affected villages and inform about the Environmental Impact Assessment (EIA) report in the gram sabha.

Also, Maharashtra Pollution Control Board should have pasted the EIA report at the entrance of each village informing about the effects of the proposed project on all the natural elements i.e. sea water, fish, silt as well as on the surrounding vegetation, human beings and birds.

Further Municipal Councils and Municipal Corporations which falls in the affected area of the project, it is necessary to them to fulfill the guidelines by keeping the EIA report in their General Body Metings to approve it.

Hence, my objection is that the directives of various laws have not been followed by the Project Proponent. Further the Municipal Corporation and Municipal Councils discharges its untreated sewage into the sea. It was necessary to call them in this meeting.

However, we object that the first Environmental Impact Assessment report should have made available to the local people.

District Collector has the guardianship of the district. Hence, Hon'ble Collector is requested to cancel this environmental public hearing first.

Maharashtra Pollution Control Board has published a notice thirty days before the meeting. Thirty days should be official working days. Because if the five days of Diwali holiday and other holidays are calculated/considered, people get fewer days. Hence, it was necessary to give prior sixty working days public notice in the newspaper prior to the of public hearing on environment. We think there is some conspiracy here.

We are not against the development, but it is necessary to create public awareness about the deadline for public notices and environmental public hearings in the circular. A Gramsabha was required to be held regarding the EIA report. Hence, it should be noted that process of this public hearing is incomplete.

Similarly, public awareness has not been done in villages, so process of this public hearing is incomplete.

Also, Project Proponent i.e. JNPA and the Maharashtra Pollution Control Board should inform the local people about how much oxygen in the water will decrease due to this project, how much fish will die due to it, air quality, its effect on people, crops, plants, and then planning ahead. Because expert agency here is MPCB.

Awareness has not been created about this, so the process of this public hearing is incomplete. So, I object to this public hearing. Also, information about the number of fishermen who will be affected and how much they will be compensated must be told in the public hearing meeting. It is necessary to inform the local people about the amount of sludge that will accumulate and how it will be disposed of.

At this time, some of the participants suggested the concerned person to talk briefly and give others the opportunity to speak.

Convener, Environment Public Hearing informed concerned participant to present their suggestions and objections in brief.

Shri Dashrath Magar objected that I am speaking for all. He said I myself a fisherman and have carried fishing activities. I myself have experienced how much damage is done and how the government misguides it.

6) Shri. Sandip Patil, Residence – Mukutban, District – Raigad :-

Maharashtra has a very beautiful sea shore of 720 km. It has a beautiful beaches. JNPA has developed Ports 1, 2, 3, 4. But the development of this port has greatly affected the traditional fishing techniques and livelihood of the fishing

community, whose life is on this coast. Land has 7/12 certificate, but fishing area/ground does not have 7/12 certificate. Just as a farmer grows grain on his farm, a fisherman does not.

Farmers get compensation from the government in case of loss of crops due to drought or flood, but fishermen do not.

The main thing to say here that there is tragic situation of the fishing communities at Hanuman Koliwada, Belpada village, Gavhan village, which has been presented by their representatives. There were thousands of traditional fishermen here. The creeks which have formed from the sea are also being buried in the name of development. So, it has a serious effect on the livelihood of fishing communities living there.

We are not against development. But traditional fishing communities should not be destroyed in the name of development. However, our only demand in this public hearing is that those who are doing traditional fishing should be considered and properly rehabilitated.

Now considering the environment, now traditional fish is getting rare. Earlier 64 types of fish were available. It is also requested that the coast should be made safe for traditional fishermen and a permanent plan should be made for the rehabilitation of traditional fishermen.

7) Shri. Kamalakar Patil, Residence – Sheva, District – Raigad :-

The entire Seva village is affected and displaced for JNPA. No my question to JNPA and government officials as well. Let me answer whether our Sheva is 100% affected or not. At that time, Project Proponent replied that Sheva is totally affected and displaced.

At that time, Shri Kamlakar Patil said that our Koli community has been cheated. We were given 33.64 hectares of land for Sheva. We were cheated that our village is built in 10 hectares and remaining land of 23 hectares is in the possession of JNPA. An answer should be given that when we will get that land back and we will be rehabilitated.

Project Proponent- said that the land acquisition was originally done by CIDCO. So it would be appropriate to ask this question to CIDCO. If CIDCO hands over the land, the JNPA administration will definitely consider the further course of action.

At that time Mr. Kamlakar Patil said that our village was displaced for JNPA, the money was given by JNPA, then it would be right for JNPA to ask CIDCO. So, we should also get the answer to the first question. In this regard, we should get from both administrations i.e. CIDCO and JNPA.

Second Question, Our Sheva was 100% fishing community village and import-exporter. Also, if other villages got compensation, why didn't Sheva get compensation? Why didn't you want to fill the form from us? Also we are not given priority in recruitment. We had given the land for the project of JNPA. It was not given for a private project. JNPA and District Administration are cheating us again, because the land is going to be used for a private project of JNPA. Also, not a single project victim has been given a job, instead people from other States have been recruited.

Sheva is 100% affected and 35% of our Sheva land has been lost in the project. We are 100% displaced and we have also been denied employment contract in the project.

However, we are completely against this proposed project and if the efforts are made to start the project, we will protest against any attempt to start the project. An answer should be given as to why we are not given justice

8) Shri. Pradip Mhatre, Residence-Jaskhar, District- Raigad:-

I am saying for the first time that we are against this project. Jaskhar village is the nearest village to the project. Project Proponent is completely inactive regarding the safety of our village. For the last three years, Jaskhar village has been flooded during monsoons. Every house gets water, houses and domestic articles are getting damaged. No one pays attention to this.

JNPA administration for the last three years only promises that the canal will be widened, the road will be constructed. But we are being cheated.

Next Question JNPA has installed a garbage project in Jaskhar village limits. I don't know what its capacity is, but in that project, the waste is completely coming from the Uran. It is not handled by them. Every night, JNPA sets fire to garbage, and our village suffers because of it. 100-200 people in our village are sick with this cough.

9) **Mrs. Pranayi Kishor Mhatre, Dy.Sarpanch, Jaskhar village, Taluka – Panvel, District – Raigad :-**

As Pradeep Mhatre raised the issue of solid waste management, JNPA says that such a big project is coming and we are going to take responsibility of the surrounding villages. So the first question is to JNPA whether JNPA really takes responsibility. So our experience is that JNPA does nothing after project completion.

Now the JNPA sets the garbage on fire, causing great distress to the elderly people of our village. No. People have increased, who suffer respiratory diseases. We are frequently sending letters, videos to JNPA. If they complain, they deny setting the fire and take the name of the garbage cleaning person. So if they can't handle the waste now, how will they handle the waste after the project is expanded? If the pending issues of our village are not resolved for the past several years, we will not give consent to their new project.

10) **Sarpanch, Gharapuri Grampanchayat, District -**

Today our Gharapuri village is surrounded on all sides. You are blasting in the sea. The village has Elephanta Cave. If it collapses, what do we do? We have a boat route. But there is no road to the village. Due to JNPA blasting, the houses of our village have developed cracks.

People of Nhava-Sheva are going to get money, but we have not received anything even though we are within calling distance. Although the boys and girls of Gharapuri are educated, no one from our village has been recruited in such projects.

There are many fishermen in our village, there is also plenty of fishing, but you have banned fishing.

Hence, we should be given justice.

11) **Female Person from Hanuman Koliwada, Native Village – Sheva Koliwada**

For one, our rehabilitation has gone wrong. These new companies come in, they dump right into our fishing grounds. So where we should go for fishing? If they do not give us jobs, what will we do, our livelihood is affected and hence our survival has become a problem.

Yesterday on 29-11-2023, there was a meeting with Hon. District Collector and he said that this public hearing will not be held. So how the hearing was started by defying the Order of District Collector, Raigad, Alibag, though Additional Collector and

Tahsildar were present in that meeting, how is this public hearing going on? Our village is totally opposing this project and until all villages are rehabilitated, we will not allow any new project.

12) Shri. Hanuman, President, Fishermen Society:-

Whether the project site has been inspected for which this environment public hearing is conducted. Give the answer.

Member, Environmental Public Hearing Committee answered that the project is currently operational and the site where the project is to be carried out has been inspected. At that time, some of the attendees raised objections.

At that time, Shri Kishore Mhatre said that what percentage of jobs will be given to the fishermen there?

Chairman, Environment Public Hearing Committee said that the JNPA administration will give answer regarding job opportunities.

Officials of the Project Proponent said that the suggestions and objections raised in the meeting are being recorded and will be discussed with the management of JNPA.

Shri Hanumant and others present objected to this and said that the same answer was given in the last public hearing and they are not giving job opportunities to the local people in the project. Although, yesterday on 29-11-2023 Hon. District Collector, Raigad, Alibag said that there will be no public hearing, public hearing is going on here. That is, everything is going on keeping the public in the dark.

At that time, one of the participants asked a question to Chairman, Environment Public Hearing Committee that he was also present in yesterday's meeting and had said that he would not be present.

At that time, Chairman of the Environment Public Hearing Committee said that I am attending the meeting on the Order of the Collector and after coming, I sent an SMS to him that I am here in the meeting. Chairman, Environment Public Hearing Committee said that the said public hearing is an environmental public hearing and we have come to record the thoughts, suggestions or objections about the proposed project.

Some participants questioned that on 29-11-2023 Collector, Raigad, Alibag had told us that they do not want to hold public hearing. You are cheating us. Government has been cheating the locals for 38 years. However, this public hearing should be cancelled. The President said that this is a public hearing to hear your views.

Some of the men and women present together demanded that permission should not be granted until complete rehabilitation was achieved. Many of the participants were calling for the public hearing to be illegal and to call it off.

A woman was saying that our life is boring. They say that there will be no public hearing in the collector's office, but a public hearing is held here. Some said that here we have a conflict with the government.

Shri Parmanand Koli, Sarmpach, Gram Panchayat Hanuman Koliwada reiterated the demand of the project only after the first rehabilitation and suggested to cancel the meeting. Many participants were shouting in union to make their point.

Some of the participants were shouting that many such hearings and meetings have been going on for the last 38 years, but we have not been rehabilitated.

Some of those present shouted back that you are the District Magistrate, and if you are the one who is cheating, then who should the people believe. We will bring this matter to the attention of the government.

Some women were shouting together that they are against the project. Later, the majority of those present were chanting "We are opposing, we are opposing." Some were saying that the administration and the company must have decided something. He again demanded Chairman to cancel the public hearing..

Some said that now we will go to the channel and inform about it. He again requested to cancel the public hearing.

At that time, many fishing community members/Kolibandhus of Hanumankoli villlage walked out of the hall in protest.

13) Ex. Sarpanch, Dongari -

My wife was Sarpanch of Dongrigaon, now my son is the Deputy Sarpanch. He said why our lands at Panje and Dongri have been taken by the Government of India, Government of Maharashtra for the project. But here the project officials lie so much that we feel they are getting paid to lie.

I have been in politics for 32 years. There are 2-3 subjects. We do not get any tax from the project. So the civic facilities cannot be given to people. Our drinking water lines in villages Panje. Dongar have been cut for JNPA compound wall. Wrote a letter to BPCL regarding this, they are not taking any notice. Local people are not given priority in employment in the project. Natives have no place in employment. However, the administration should take notice of this, otherwise we are against the project.

14) Shri. Harshal Thakur, Jaskhargaoon –

For the last five years, rain and tide water has been accumulating in our Daskhar village. So there are 250-300 houses in the village that get water 4-5 times in their houses, so they are suffering a lot. We have informed all District Administration about this. JNPA is also followed up.

JNPA road is passing 50 feet from our village. There, a road has been made cutting the mangroves and by filling the materials. The road has passed 50 feet from the house in our village, hence houses in Daskar village are cracked. The temples and houses there are on the verge of collapse.

Despite repeatedly telling the JNPA, they have given a false report to the government and constructed the road. We have surveyed every house in our village and every house is cracked. However, at present the road should be withdrawn from where it passed. Also, the project should give compensation for the loss that has been incurred for so many years. Only then will the project be approved.

At that time Executive Director of the Project Proponent started to answer, at that time Chairman, Environment Public Hearing Committee suggested that the suggestions and objections raised by the participants should be recorded, but you should not answer.

At that time Mrs. Pranayi Kishore Mhatre, Dy. Sarpanch, Jassar Village, Taluka-Panvel, District-Raigad objected back that JNPA does not take any responsibility after the completion of the project.

15) Shri. Rajesh Mhatre, Dy. Sarpanch, Nhava, Taluka – Panvel, District – Raigad

Nhava village has not received anything from the CSR fund of the project.

Another thing is that now the people's representatives of all the villages have expressed their grief that in the recruitment of workers, the locals are not being given employment contracts. Locals and project victims should be given priority in recruitment.

No one is paying attention to the removal of the silt. This creates obstacles in fishing and other matters. However, the question should be resolved.

Some of the participants brought a statement on behalf of the village to Chairman, Environment Public Hearing Committee, requested him to accept it and went on stage to present a written statement to him.

22

Mr. Vishvnath Gharat, DGM, J.N.P.A answered the questions raised by the persons which are present in the hearing. He reported that, issue of rehabilitation and land will be sorted out. Regarding employment they will discuss issue with higher authority and resolved the problem raised by villagers.

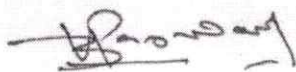
Chairman, Environmental Public Hearing Committee said that many local people have registered their thoughts, suggestions and objections in the public hearing. If anyone still wants to register suggestions, objections, they can submit them in written form. This public hearing is for the potential environmental impacts of the proposed expansion project.

Convener, Environment Public Hearing Committee informed that the suggestions, objections as raised by the participants have been noted and it will be included in the minutes of meeting and minutes of meeting alongwith Revised EIA, written suggestions and objections after approval of Chairman, Environment Public Hearing Committee will be submitted through Head Office, Maharashtra Pollution Control Board to Environment, Forest & Climate Change, Govt. of India, New Delhi. An Expert Committee there will be take further decision.

Convener said many participants have raised suggestions and objections in respect of rehabilitation, job opportunities to local and PAPs. They have been noted and will be included in the minutes of the meeting.

Convener, Environment Public Hearing Committee thanked all and on behalf of Chairman, Environment Public Hearing Committee declared that the meeting is concluded.

Meeting ended extending thanks to the Chair. Enclosed 32 written suggestions, objections as received.

(Satish Padwal)
Member,
Environment Public Hearing Committee
And
Regional Officer,
Maharashtra Pollution
Control Board,
Navi Mumbai

(Sandesh Shirke)
Chairman,
Environment Public Hearing Committee
And
Additional District Magistrate, Raigad,
District – Raigad

प्रकल्प प्रवर्तक मे. जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, यांच्या जवाहरलाल नेहरू पोर्ट, शेवा, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड, येथे विद्यमान कंटेनर बर्थचे रुंदीकरण (कार्गो हाताळणी क्षमता = २२.१ एम.टी.पी.ए.)

- अ) ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे,
- ब) धक्क्याच्या डेकची रुंदी जमिनीच्या बाजूला १५.० मीटरने वाढविणे,
- क) विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबुतीकरण,

प्रकल्प उभारणी प्रस्तावाबाबत पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी बाबतचा इतिवृत्तांत -

प्रकल्प प्रवर्तक मे.जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, शेवा, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड, महाराष्ट्र यांच्या प्रस्तावित -

- अ) ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे,
- ब) धक्क्याच्या डेकची रुंदी जमिनीच्या बाजूला १५.० मीटरने वाढविणे,
- क) विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबुतीकरण,

प्रकल्प संदर्भात पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी शुक्रवार दिनांक ०१ डिसेंबर २०२३ रोजी दुपारी १२.०० वाजता बहुउद्देशिय सभागृह, सेक्टर-२, जे.एन.पी.टी. कॉलनी, जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड येथे आयोजित करण्यात आलेली होती.

उप-प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, नवी मुंबई तथा आयोजक, यांनी समितीचे अध्यक्ष संदेश शिर्के, अपर जिल्हादंडाधिकारी, रायगड तथा अध्यक्ष, श्री. सतिश पडवळ, प्रादेशिक अधिकारी, म.प्र.नि. मंडळ, नवी मुंबई तथा सदस्य पर्यावरण विषयक जाहिर जनसुनावणी समिती व शासकीय अधिकारी व पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणीस सर्व उपस्थितांचे स्वागत केले. मा.अध्यक्षांच्या परवानगीने पर्यावरणविषयक जनसुनावणी प्रक्रिया सुरु केली.

आयोजक पर्यावरणविषयक जाहीर जनसुनावणी समिती यांनी नमूद केले की भारत सरकारच्या पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या दिनांक १४ सप्टेंबर २००६ व सुधारित दिनांक १ डिसेंबर २००९ च्या अधिसूचनेनुसार (शेड्यूल) यादीतील विशिष्ट प्रकल्पांना पर्यावरणविषयक अनुमती घेणे बंधनकारक असून त्यासाठी आगाऊ पर्यावरण विषयक जाहीर लोकसुनावणी आयोजित करणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. मे. जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, न्हावा शेवा, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड, महाराष्ट्र यांच्या प्रस्तावित -

- अ) ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे,
- ब) धक्क्याच्या डेकची रुंदी जमिनीच्या बाजूला १५.० मीटरने वाढविणे,
- क) विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबुतीकरण,

प्रकल्प उभारणी प्रस्तावाबाबत पर्यावरण विषयक जाहीर जनसुनावणी आयोजित करण्यासाठी म.प्र.नि. मंडळाकडे प्राप्त झाला.

सदरहू प्रकल्प पर्यावरण अधिसूचना, २००६ आणि सुधारित अधिसूचना ०१-१२-२००९ नुसार संवर्ग " ए " – कार्गो हाताळणी क्षमता > ५.० एमटी/वर्षे शेड्युल ७(ई) – पोर्ट्स, हार्बर्स, ब्रेक वॉटर्स, ड्रेजिंग मध्ये मोडत असल्याने सदरहू प्रकल्पास पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांची "पर्यावरण अनुमती" प्राप्त करणे व त्यासाठी आगाऊ पर्यावरण विषयक जाहिर जनसुनावणी घेणे बंधनकारक आहे.

आयोजक यांनी नमूद केले की पर्यावरण विषयक जाहिर लोकसुनावणीचा मूळ उद्देश प्रकल्प परिसरातील सामान्य जनतेस प्रकल्पाविषयी व प्रकल्पामुळे होणारे परिणाम व त्याबाबत सामान्य जनतेच्या भावना जाणून घेणे, प्रकल्पात बंधनकारक असणा-या प्रदूषण नियंत्रण संयंत्रणेची माहिती सामान्य जनतेस देणे व त्यांनी दिलेल्या सूचनेचा विचार करणे आहे.

प्रकल्प प्रवर्तकांनी तज्ज्ञ मुल्यांकन समिती (EAC), पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांची प्राथमिक मान्यता (ToR) प्रदान करण्यासाठी व पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवाल तयार करण्यासाठी ऑनलाईन अर्ज सादर केला व त्या अर्जास तज्ज्ञ मुल्यांकन समिती (EAC), पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी ऑनलाईन मंजूरी दिनांक ०१-०९-२०२३ रोजी प्रदान केली.

जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांनी पर्यावरणविषयक जनसुनावणी शुक्रवार दिनांक ०१ डिसेंबर, २०२३ रोजी दुपारी १२.०० वाजता घेण्यास मान्यता दिल्यानंतर सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांनी भारत सरकारच्या पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालयाच्या अधिसूचना दिनांक १४-०९-२००६ व सुधारित अधिसूचना दिनांक ०१-१२-२००९ अनुसार दिनांक १०/११/२०२३ अन्वये खालीलप्रमाणे पर्यावरण विषयक जाहिर जनसुनावणी समिती गठित केली:-

मा. जिल्हादंडाधिकारी, रायगड, अलिबाग किंवा त्यांचे प्रतिनिधी (अपर जिल्हादंडाधिकारी यांच्यापेक्षा कमी दर्जाचा नसावा)	अध्यक्ष
महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांचे प्रतिनिधी प्रादेशिक अधिकारी - नवी मुंबई महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७ वा मजला, सेक्टर-११, सी.बी.डी. बेलापूर, नवी मुंबई	सदस्य
उप-प्रादेशिक अधिकारी, तळोजा महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७ वा मजला, सेक्टर-११, सी.बी.डी. बेलापूर, नवी मुंबई	आयोजक

सदरहू अधिसूचनेनुसार उप प्रादेशिक कार्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, तळोजा यांनी जनसुनावणी दिवसाच्या ३० दिवस आधी स्थानिक दैनिक "सकाळ" आणि "कृषिवल" या दैनिकांमध्ये मराठीत व राष्ट्रीय वृत्तपत्र "इंडियन एक्सप्रेस" यात इंग्रजीत जनसुनावणीबाबत जाहिर सूचना दिनांक २९-१०-२०२३ रोजी प्रकाशित केलेली होती.

त्याचप्रमाणे सदरहू प्रकल्पाबाबतचा सर्व दस्तावेज जनतेच्या माहितीकरीता खालील अधिसूचित कार्यालयात उपलब्ध करण्यात आलेले होते -

- १) जिल्हाधिकारी कार्यालय, रायगड, अलिबाग,
- २) प्रादेशिक कार्यालय, पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल, मंत्रालय, पश्चीम विभाग, तळ मजला, पूर्व बाजू, नवीन सचिवालय इमारत, सिव्हील लाईन्स, नागपूर.
- ३) महाव्यवस्थापक, जिल्हा उद्योग केंद्र, रायगड, अलिबाग.
- ४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद कार्यालय, रायगड, अलिबाग,
- ५) उपविभागीय अधिकारी, पनवेल, जिल्हा-रायगड.
- ६) तहसीलदार, तहसील कार्यालय-उरण, तालुका- उरण, जिल्हा-रायगड,
- ७) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती- उरण, तालुका-उरण, जिल्हा- रायगड,
- ८) मुख्याधिकारी, नगर परिषद, उरण, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड,
- ९) ग्रामपंचायत कार्यालय – सोनारी, जसखार, डोंगरी, फुंडे, शेवा, हनुमान कोळीवाडा, पांजे,
- १०) ग्रुप ग्रामपंचायत, घारापुरी, करल, न्हावा.
- ११) पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, महाराष्ट्र शासन, नवीन प्रशासकीय इमारत, १५ वा मजला, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई – ४०० ०३२.

- १२) सहसंचालक (जल प्रदूषण नियंत्रण) - मुख्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, कल्पतरू पॉईंट, ३रा मजला, सायन माटुंगा स्कीम रोड नं. ८, सायन (पूर्व), मुंबई - ४०० ०२२
- १३) प्रादेशिक अधिकारी, प्रादेशिक कार्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७वा मजला, सेक्टर ११, सीबीडी बेलापूर, नवी मुंबई - ४०० ६१४
- १४) उप प्रादेशिक अधिकारी-तळोजा, उप प्रादेशिक कार्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७वा मजला, सेक्टर ११, सीबीडी बेलापूर, नवी मुंबई - ४०० ६१४
- १५) संकेतस्थळ, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई.

उपरोक्त प्रकल्पाविषयी उप प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, तळोजा या कार्यालयास ३२ सूचना/आक्षेप प्राप्त झालेले आहेत. (प्रत सोबत).

आयोजक यांनी उपस्थित असलेल्या सर्वांना त्यांचे काही आक्षेप, हरकती, सूचना असल्यास ती संधि देण्यात आलेली असून ते लेखी वा तोंडी स्वरूपात ती देऊ शकतात असे सांगितले.

आयोजक यांनी प्रतिपादन केले की ही समिती फक्त लोकांचे मत, सूचना, आक्षेप, नोंदविण्यासाठी असून प्रकल्प संमत करणे, नाकारणे किंवा शिफारस करण्याचा अधिकार या समितीस नाही. आपण जनसुनावणीत उपस्थित केलेल्या सर्व लेखी किंवा तोंडी सूचना/आक्षेप यांची इतिवृत्तात नोंद घेण्यात येईल. त्याचप्रमाणे सदरहू बैठकीची व्हिडिओ रेकॉर्डिंग जशीच्या तशी चित्रफित, बैठकीत उपस्थित करण्यात आलेल्या सूचना, आक्षेप यांची नोंद

घेऊन इतिवृत्त म. प्र. नि. मंडळाच्यावतीने पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांच्याकडे सादर केला जाणार आहे.

मा. अध्यक्षान्च्या परवानगीने प्रकल्प पर्यावरण सल्लागार यांनी प्रकल्पाविषयी व पर्यावरण व्यवस्थापन योजनेविषयी सादरीकरण केले. या प्रकल्पासाठी प्रस्तावित खर्च रुपये १९६.८२ कोटी असून, प्रकल्पात पर्यावरण व्यवस्थापनासाठी रुपये ६.३ लाख प्रकल्प कार्यान्वित टप्प्यात खर्च करण्यात येणार आहे. सदरहू प्रकल्पासाठी बांधकाम टप्प्यात सुमारे ३६० कंत्राटी मनुष्यबळाची तर १० नियमित मनुष्यबळाची रोजगाराची संधी उपलब्ध होईल. प्रकल्प कार्यान्वित झाल्यानंतर १५ नियमित मनुष्यबळाची तर ३६० कंत्राटी मनुष्यबळाची गरज भासेल. त्यात प्रकल्प बाधित आणि स्थानिकांना प्राधान्य देण्यात येईल. त्याचप्रमाणे सदरहू प्रकल्पामुळे परिसरातील अप्रत्यक्ष व्यवसायात प्रचंड प्रमाणात वाढ होणार आहे. प्रकल्प सल्लागाराने प्रस्तावित प्रकल्पाचे स्थान, प्रकल्पाचा उद्देश, प्रकल्पातील सुरक्षितता व सामाजिक व आर्थिक प्रगती इत्यादी बाबतची माहिती दिली.

सादरीकरणानंतर प्रतिनिधी, आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी उपस्थितांना प्रस्तावित प्रकल्पाविषयी काही पर्यावरणविषयक आक्षेप, सूचना असल्यास त्या नोंदविण्याचे आवाहन केले.

उपस्थित नागरिकांनी विचारलेले प्रश्न व त्यास प्रकल्प प्रवर्तक / प्रकल्प सल्लागार / पर्यावरणविषयक जाहिर लोकसुनावणी समिती यांना दिलेली उत्तरे याबाबतची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे-

१) श्री. भूषण पाटील, कामगार नेता, बोकडवीरा, प्रकल्पग्रस्त प्रतिनिधी:-

पूर्वी या ठिकाणी कन्टेनर टर्मिनल होते, ते न्हावा शेवा बंदर नावाने होते. जवाहरलाल नेहरू पोर्ट (बंदर) प्राधिकरण (जेएनपीए) यांनी विद्यमान टर्मिनल न्हावा शेवा फ्री पोर्ट टर्मिनल प्रायव्हेट लिमिटेड यांना पुरस्कृत केलेले असून जेएनपीए यांनी ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे, धक्क्याच्या डेकची रुंदी १५.० मीटरने वाढविणे आणि विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबूतीकरण प्रस्तावित असून त्यासाठी ही जनसुनावणी आहे.

विकासाला आमचा विरोध नाही, अशी माहिती त्यांनी दिली तर कुठल्याही प्रकल्पाचे सामाजिक-आर्थिक परिणाम काय होतील हे अभ्यासावे, जाणून घ्यावे लागतात. आमचे उरण शहर हे Most Polluted City in the World – म्हणजे जगातील सर्वात जास्त प्रदूषित शहर आहे. तसेच उरण शहर हे Most Accident Prone Zone म्हणजे सर्वात अपघात प्रवण क्षेत्र झालेले आहे. सर्वात जास्त अपघात हे उरण शहरात होत आहेत. काही दिवसांनी वर्षात कंटेनर हाताळण्याची क्षमता ही एक कोटी म्हणजे दहा मिलियन टन होईल. तर याचा पर्यावरणावर, मानवी जीवनावर काय परिणाम होईल आणि जे.एन.पी.ए. कडून काय अपेक्षा आहेत याची नोंद घेण्यात यावी.

पहिला परिणाम म्हणजे येथे अनेक जीवितहानी होते. आम्ही माहिती अधिकार, २००५ नुसार माहिती घेतली असता २०२०, २०२१ व २०२२, २०२३ सालात दोनशेहून जास्त लोकांचा फक्त अपघाताने मृत्यू झालेला आहे. येथे मोठ्या प्रमाणात दुचाकी वाहनांचे अपघात होत असून त्याची जबाबदारी हे कोणीही घेत नाही. या कंटेनर वाहतुकीमुळे अनेकांची जीवितहानी होत आहे. तर कुटुंबातील कर्ता माणूस गेल्यानंतर त्या कुटुंबाचे पुनर्वसन कोणी

करावे हा प्रश्न येथे महत्वाचा आहे. येथे जे प्रदूषण होते – येथील Air Quality Index सर्वात जास्त वाईट आहे. त्यामुळे येथे श्वास घेणे हे कठीण होत आहे. कंटेनरमुळे होणाऱ्या अपघाताची जबाबदारी प्रशासनाने घेणे गरजेचे आहे.

दुसरी गोष्ट प्रदूषणामुळे येथील पाणथळ क्षेत्र (wet land) नष्ट होणार आहे. येथे पूर्वी विविध पक्षी यायचे. ते येणार नाहीत, त्यामुळे अप्रत्यक्षपणे त्याचा मानवी जीवनावर परिणाम होणार आहे.

येथे महत्वाचा प्रश्न येतो म्हणजे पुनर्वसनाचा प्रश्न. तर हे जे कंटेनर टर्मिनल न्हावा शेवा फ्री पोर्ट टर्मिनल प्रायव्हेट लिमिटेडला हस्तांतरित करण्यात आले, त्यात आमचे ६०० कामगार हे नियमित संवर्गात (Permanent Cadre) कार्यरत होते. तेथे ९०० कोटींची गुंतवणूक आहे. जर एक कोटी प्रत्येक व्यक्तीस रोजगार धरला, तर येथील प्रकल्पग्रस्त, स्थानिक नऊशे लोकांना नियमित संवर्गात (Permanent Cadre) रोजगार मिळाला पाहिजे. काही दिवसांपूर्वी जे.एन.पी.ए. ने अर्ज मागविले, तर १,२०० स्थानिक व प्रकल्पग्रस्तांचे अर्ज आलेले आहेत, यादी जे.एन.पी.ए.ने तयार केलेली आहे. हा प्रकल्प दोन टप्प्यात विकसित होणार आहे. तर किती प्रकल्पग्रस्त स्थानिक नियमित सेवेत, कंत्राटी सेवेत कामाला घेतले? उरण तालुक्यात एवढे प्रकल्प येऊन प्रकल्पग्रस्त स्थानिकांना, येथील मूळ स्थानिकांना रोजगार देण्यात आलेला नाही. तरी पूर्वी जशा नियमित सेवेत रोजगार मिळायचा, तशा मिळाल्या पाहिजेत. दोन गावे विस्तापित केली नविन शेवा आणि हनुमान कोळीवाडा ही दोन गावे विस्तापित केली. त्यांना नोक-या देण्यात आल्या नाहीत. हनुमान कोळावाड्याचे अजूनही कायदेशीर पुनर्वसन झालेले नाही. ते म्हणतात, अजूनही ते संक्रमण शिबिरात आहेत. ते दोन्ही गावे व इतर प्रकल्पग्रस्त गावांना नुकसान भरपाई देण्यात आली पाहिजे. रोजगाराची निर्मिती झाली पाहिजे. आमचा विकासाला विरोध नाही, पण स्थानिकांना रोजगार मिळालाच पाहिजे.

प्रकल्पामुळे होणा-या प्रदूषण नियंत्रणासाठी प्रभावी उपाययोजना करणे आवश्यक आहे. तसेच जे कंत्राटी स्वरूपाचे जे रोजगार आहेत, ते स्थानिकांना आणि प्रकल्पबाधितांनाच मिळाले पाहिजेत.

तरी आमच्या या मागण्यांचा पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समितीने विचार करावा ही नम्र विनंती.

२) श्री. मनोज कोळी, राहणार-गव्हाण गाव, तालुका-पनवेल, जिल्हा-
रायगड:-

बाधित गाव असूनही गव्हाण गावाचे नांव ग्रामपंचायतीच्या यादीत नाही. तरी ही मुद्दा लक्षात घ्यावा. गव्हाण गाव हे कोळी समाजाचे गाव आहे. महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने जनसुनावणी सूचना पेपरात प्रकाशित केली. त्यातही गव्हाण ग्रामपंचायतीचे नावाचा उल्लेख नाही. तरी याबाबत खुलासा करण्यात यावा, नंतरच मी माझ्या सूचना उपस्थित करेन. कारण गव्हाण गावातील १,०३५ लोकांनी जे.एन.पी.ए. कडून नुकसान भरपाई घेतलेली आहे. तर गव्हाण गावाला का डावलले याचा खुलासा करण्यात यावा. कारण आमच्या नकळत तुम्ही काहीही निर्णय घ्याल.

प्रकल्प प्रवर्तक यांनी सांगितले की जनसुनावणी दिवसाच्या तीस दिवस अगोदर महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने एक स्थानिक वृत्तपत्रात मराठीत व एक राष्ट्रीय वृत्तपत्रात इंग्रजीत जनतेच्या माहितीसाठी जाहिर सूचना प्रकाशित करण्यात आलेली होती. त्यामुळे आम्ही असे समजतो की ती स्थानिक लोकांपर्यंत पोचली. आपण आलात याबद्दल आपले स्वागत. तरी आपण प्रस्तावित प्रकल्पाविषयी काही पर्यावरणीय सूचना, आक्षेप असल्यास त्या आपण नोंदवू शकतात.

१९७८ साली जेएनपीटीची सुरवात झाली. त्यावेळी गव्हाण गावाचा प्रकल्पग्रस्त म्हणून उल्लेख नव्हता. गव्हाण गाव हे प्रकल्पग्रस्त आहे. तर आम्ही प्रकल्पग्रस्त म्हणून दाखला देण्याची मागणी केली असता ज्यांची

जमिन गेली, त्यांनाच प्रकल्पग्रस्त दाखला देणार असे सांगितले. तर असे का ? ज्याची झाडे गेली, तो प्रकल्पग्रस्त का नाही ? त्याला नोकरी देणार नाही का ? जेव्हा आम्ही जे.एन.पी.ए. ला नोकरी मागतो, त्यावेळी प्रकल्पग्रस्त दाखला आहे का याबाबत विचारणा होते. तर आम्ही दाखला कोणाला मागायचा ? मी चाळीस वर्षांचा झालो, मला नोकरी मिळणार नाही, पण आमच्या पुढच्या पिढीने काय करायचे? मच्छिमारांनी दाखला कोणाला मागायचा? आमच्या गावातील १,०३५ मूळ कोळी आहेत, त्यांना दाखला का दिला जात नाही? तर त्याबाबत स्पष्टीकरण त्वरित देण्यात यावेत. जर जमिन गेली, तोच प्रकल्पग्रस्त असेल, तर मच्छिमारांचीही मासेमारी प्रकल्पामुळे गेली, तर ते प्रकल्पग्रस्त का नाहीत? तर आम्हांला प्रकल्पग्रस्त कोण घोषित करणार याची माहिती देण्यात यावी.

पुढील मुद्दा आमची गव्हाण गावची खाडी जाणार आहे. तर तेथे होड्यांना जायला-यायला किती चॅनेल्स सोडणार आहेत ? आमच्या ब-याच होड्या बुडालेल्या आहेत. त्याचप्रमाणे तेथील गाळसुध्दा प्रकल्पाने – जे.एन.पी.ए. ने काढलेला नाही. गाळ काढल्याशिवाय माशांचे गर्भाधान (fertilization) होत नाही. त्यासाठी आम्हांला कोकण आयुक्तांपर्यंत लेखी तक्रारी करायला लागल्या आहेत. तेथील खडकावर आमच्या होड्या आदळतात. आजपर्यंत आमच्या या मागण्यांवर विचारच झालेला नाही. आमच्या गव्हाण खाडीतील गाळ काढला जात नाही. ज्याप्रमाणे कळबोली खाडीचे झाले, तेथील त्यामुळे पाण्याला वास येतो, त्यामुळे तेथील खेकडे लोक खात नाहीत. तसेच येथे होणार.

तरी गव्हाणच्या रहिवाशांना प्रकल्पग्रस्त दाखला मिळावा, गव्हाणच्या लोकांना नोकरीत प्राधान्य मिळावे, कुठल्या पध्दतीने प्रकल्पग्रस्त दाखला मिळणार, तसेच प्रकल्प प्रवर्तकांना आमच्याकडून एफिडेव्हीट लिहून घेतले, ते आम्हांला मिळावे. जे.एन.पी.ए. कडून पैसे मिळाले.

हनुमानकोळी वाडयातील घरांना वाळवी लागली आहे. तेही आमचे बांधव आहेत. तर त्यांचे पुनर्वसन कधी करणार ?

तसेच बैठकीच्या इतिवृत्ताची प्रत ही सर्व ग्रामपंचायत कार्यालयात उपलब्ध करून देण्यात यावी.

३) श्री. परमानंद कोळी, सरपंच, ग्रामपंचायत हनुमान कोळीवाडा -

माझा प्रश्न प्रकल्प प्रवर्तकांना - जे.एन.पी.ए. ला आहे - आधि पुनर्वसन का आधि प्रकल्प. त्यांनी पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समितीस याबाबत उत्तर देण्याची सूचना केली.

अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की आता जो प्रकल्प आहे ज्याबाबत पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी आहे, त्याठिकाणीच करत आहोत. त्यासाठी कोणीही विस्थापित होणार नाही. त्यावेळी श्री. परमानंद कोळी यांनी आक्षेप नोंदविला की जे.एन.पी.ए. च्या दुस-या टप्प्यासाठी शेवागावठाण विस्थापित केले. १९८५ ला ते शिवापूर गावठाण विस्थापित करण्यात आले. आता त्याठिकाणी प्रकल्प होत नाही. नंतर अनेक नवीन प्रकल्प आले. ३८ वर्षे आम्ही पुनर्वसनासाठी झगडत आहोत. आपण पुनर्वसनाचे काम करतच नाही. एवढे प्रकल्प आले, स्थानिकांना, प्रकल्पग्रस्तांना नोक-या देत नाहीत. मा. जिल्हाधिकारी-अलिबाग, रायगड यांनी २९ तारखेला काल सांगितले होते की जनसुनावणी पुढे ढकलण्यात येईल. मात्र आज येथे जनसुनावणी चालू आहे, म्हणजे स्थानिकांना अंधारात ठेवून सगळे करणार आहेत .

त्यावेळी मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की जनसुनावणीच्या तीस दिवस अगोदर स्थानिक वृत्तपत्रात मराठीत व एक राष्ट्रीय वृत्तपत्रात इंग्रजीत जनतेच्या माहितीसाठी जाहिर सूचना प्रकाशित करण्यात आलेली होती. त्याचप्रमाणे प्रकल्प बाधित गावांतील ग्रामपंचायत कार्यालयात प्रस्तावित प्रकल्पाविषयीचे

पर्यावरणविषयक दस्तावेज मराठीत व इंग्रजीत उपलब्ध करण्यात आलेले होते. सदरहू जनसुनावणी ही पर्यावरणविषयक जनसुनावणी आहे. पुनर्वसनाचा विषय ही सपूर्णपणे वेगळा आहे. पुनर्वसनाची बैठक ही नंतर लावण्यात येणार आहे. त्यावेळी श्री.परमानंद कोळी यांनी आक्षेप नोंदविला की गेले ३८ वर्षे आम्ही झगडत आहोत.

श्री. कोळी यांनी प्रस्तावित प्रकल्पाची संयुक्त स्थळ पाहणी केली का याबाबत विचारणा केली. त्यांनी आरोप केला की संयुक्त पाहणी केलेलीच नाही. मच्छिमारांसोबत शासनाने, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने प्रस्तावित प्रकल्पाची संयुक्त स्थळ पाहणी करणे आवश्यक होते. स्थानिकांना, मच्छिमारांना अंधारात ठेऊन शासन प्रकल्पाच्या बाजूने काम करत आहे. तरी प्रथम संयुक्त स्थळ पाहणी करण्यात यावी, त्यानंतर पुढील कार्यवाही करण्यात यावी.

मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी श्री. कोळी यांनी उपस्थित केलेल्या सूचनांची नोंद करण्याची सूचना केली.

४) श्री. लखपती आसाराम पाटील, सरपंच, पानजे गाव ग्रामपंचायत,
तालुका-पनवेल, जिल्हा-रायगड:-

जे.एन.पी.ए. ने पीएमसीसी म्हणून एक बंदर विकसित केलेले आहे. त्याच्या बाजूलाच माझे गांव आहे. जे.एन.पी.ए. ने आमच्या गावाला नोटीस दिलेली आहे की आम्ही मच्छीमारी करू नये. आमचे गांव त्या मच्छीमारीवरच जगते. आमच्या गावातील लोकांना नोक-यासुधदा अजूनपर्यंत देण्यात आलेल्या नाहीत. कुठल्याच प्रकल्पात आमच्या गावाच्या युवक युवतींना समाविष्ट करण्यात आलेले नाही. मच्छी नष्ट होऊ लागलेली आहे, तर आम्ही आमची उपजिविका कशी करायची? आमच्यावर उपासमारीची पाळी आलेली आहे. याबाबत स्पष्टीकरण देण्यात यावे.

५) श्री. दशरथ सीताराम मगर, राहणार-वाशी गाव, नवी मुंबई, तालुका-
ठाणे, जिल्हा-ठाणे:-

मी अर्ज केलेला आहे. पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणीच्या जाहिर सूचनेनुसार या प्रकल्पामुळे जो पर्यावरणीय आघात/परिणाम होणार आहे तो रायगड जिल्हा, ठाणे जिल्हा आणि मुंबई जिल्हा यावर होणार आहे. ही प्रकल्पजवळ तीन जिल्हे, अनेक तालुके, अनेक गावे आहेत. अनेक औद्योगिक वसाहती आहेत. मच्छिमारीवर उदरनिर्वाह करणारा मोठा समाज या क्षेत्रात राहतो, त्यामुळे जल, जंगल, जमिनीचा तो मालक आहे. मग ती खाडीतील असो वा जंगलातील असो. मग प्रस्तावित प्रकल्पाला पर्यावरणविषयक ना हरकत प्रमाणपत्र प्रदान करणे, भूमी अधिग्रहण कायदा त्याचप्रमाणे वनहक्क कायदा, २००६ नुसार ही गावे मूळ जनजाती आहेत. त्यांच्या उदरनिर्वाहचा हक्क हा जल, जमिन, जंगल आहे. त्यामुळे ही जनसुनावणी आयोजित करण्याअगोदर वरिल कायद्यांनुसार जिल्हाधिकारी कार्यालयामार्फत प्रस्तावित प्रकल्पामुळे जो सामाजिक आघात होणार आहे, याचा अभ्यास होणे गरजेचे आहे. तरी वरिल कायद्यांनुसार जिल्हाधिकारी यांनी बाधित गावातील ग्रामसभा बोलावून ग्रामसभेत पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवालाची माहिती देणे अपेक्षित आहे. तसेच प्रस्तावित प्रकल्पामुळे सर्व नैसर्गिक घटकांवर म्हणजे समुद्रातील पाण्यावर, माशांवर, गाळावर त्याचप्रमाणे परिसरातील वनस्पतीवर, मनुष्यप्राण्यांवा, पशूपक्ष्यांवर जो परिणाम होईल हा अहवाल महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने गावाच्या वेशीवर लावायला पाहिजे होता असे सांगितले. तसेच जर प्रकल्प बाधित क्षेत्रात नगरपरिषद व महानगरपालिक येत असेल, तर त्यांच्या बैठकीत वरिलप्रमाणे पूर्तता होणे गरजेचे होते.

तरी माझा आक्षेप आहे ही येथे विविध कायद्यांच्या निर्देशांची पूर्तता करण्यात आलेली नाही. तसेच परिसरातील महानगरपालिका, नगर पालिका त्यांचे प्रक्रिया न केलेले सांडपाणी हे समुद्रात सोडतात. त्यांना येथे बोलाविणे

आवश्यक होते. तरी आमचा आक्षेप आहे की प्रथम पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवाल हा स्थानिकांना उपलब्ध करून देणे आवश्यक होते.

जिल्हाधिकारी यांच्याकडे जिल्ह्याचे पालकत्व असते. तर मा. जिल्हाधिकारी यांना विनंती आहे की प्रथम ही पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी ही रद्द करण्यात यावी. महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने बैठकीच्या तीस दिवस अगोदर जाहिर सूचना प्रकाशित केली. तीस दिवस हे कार्यालयीन कामकाजाचे असणे आवश्यक आहे, कारण दिवाळीची पाच दिवस सुट्टी व इतर सुट्ट्या धरल्या तर कमी दिवस जनतेस मिळतात. तरी पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी दिवसाच्या कामकाजाच्या साठ दिवस अगोदर वृत्तपत्रात जाहिर सूचना देणे आवश्यक होते. येथे काही षडयंत्र आहे असा आम्हांला वाटते.

आमचा विकासाला विरोध नाही, मात्र वृत्तपत्रात जनतेस सूचना व पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी याबाबत जी मुदत आहे, त्याबाबत जनजागृती होणे गरजेचे आहे. त्या ईआयए अहवालाबाबत ग्रामसभा आयोजित करणे आवश्यक होते. तरी ही जनसुनावणी ही अपूर्ण आहे याची नोंद घेण्यात यावी. त्याचप्रमाणे गावागावात जनजागृती केली नाही, म्हणून ही जनसुनावणी अपूर्ण आहे असे सांगितले.

तसेच या प्रकल्पामुळे पाण्यातील ऑक्सीजन किती कमी होईल, त्यामुळे मासे किती मरतील, हवेची गुणवत्ता, त्याचा लोकांवर, पीकांवर, वनस्पतींवर होणारा परिणाम, नंतर पुढे याबाबत नियोजन हे प्रकल्प प्रवर्तक जे.एन.पी.ए. व महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने स्थानिकांना अवगत करून देणे आवश्यक होते. कारण येथे तज्ज्ञ हे म.प्र.नि.मंडळ आहे. याबाबत जागृती करण्यात आलेली नाही, म्हणून ही जनसुनावणी अपूर्ण आहे. तरी माझी या जनसुनावणीस हरकत आहे. तसेच जे मच्छिमार बाधित होतील, त्यांची संख्या व त्यांना किती मोबदला मिळेल याची माहिती जनसुनावणी बैठकीत

सांगणे आवश्यक आहे. जो गाळ साचेल, तो किती व त्याची विल्हेवाट कशी लावण्यात येईल याविषयी माहिती स्थानिकांना माहिती देणे आवश्यक आहे.

यावेळी काही उपस्थितांनी संबंधित व्यक्तीस त्वरित उत्तर देण्याची व इतरांना बोलण्याची संधि देण्याची सूचना केली.

आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी यांनी संबंधित उपस्थितांना त्यांच्या सूचना, आक्षेप थोडक्यात मांडण्याच्या सूचना केली.

श्री. दशरथ मगर यांनी आक्षेप नोंदविला; की मी सर्वांसाठी बोलत आहे. मी स्वतः मच्छिमार असून मासेमारी केलेली आहे. किती नुकसान होते व त्यावर शासन कशी दिशाभूल करते हे मी स्वतः अनुभलेले आहे असे सांगितले.

६) श्री. संदीप पाटील, राहणार-मुकुटवन, जिल्हा-रायगड:-

महाराष्ट्राला ७२० कि.मी. चा सुंदर समुद्रकिनारा लाभलेला आहे. त्यातील काही भाग जेएनपीटीचे १,२,३,४ पोर्ट विकसित करण्यात आलेले आहेत. परंतु हे पोर्ट विकसित करताना पारंपारिक पद्धतीने व त्यावर उदरनिर्वाह करणारा, ज्याचे आयुष्य या किना-यावर आहे, तो मच्छिमार समाज मोठ्या प्रमाणावर बाधित झालेला आहे. जमिनीवर ७/१२ चा उतारा असतो, मात्र मच्छिमारी क्षेत्रावर ७/१२ चा उतारा नसतो. जसे शेतकरी आपल्या शेतावर धान्य पिकवितो, तसे मच्छिमारांचे नाही. शेतक-यांचे नुकसान झाल्यास त्याला शासनाकडून नुकसानभरपाई मिळते, मच्छिमारांना त्याप्रकारे नुकसानभरपाई मिळत नाही. येथे प्रामुख्याने सांगायचे म्हणजे हनुमानकोळीवाडा, दहीपाडा, गव्हाण येथीस मच्छिमारांची भयाण परिस्थिती त्यांच्या प्रतिनिधीने मांडलेली आहे. येथे हजारोच्या संख्येने पारंपारिक पद्धतीने मच्छिमारी करणारे लोक होते. समुद्रापासून ज्या खाड्या झाल्या, त्या खाड्यासुद्धा बुजविल्या जात आहेत. त्यामुळे त्याचा गंभीर परिणाम तेथे राहणा-या मच्छिमारांवर झालेला आहे.

आमचा विकासाला विरोध नाही. पण विकासाच्या नावावर पारंपारिक पध्दतीने मच्छिमारी करणारा समाज भकास होऊ नये असे सांगितले.

तरी या जनसुनावणीत आमची एकच मागणी आहे की जे पारंपारिक पध्दतीने मच्छिमारी करत आहेत, त्यांचा विचार करून त्यांचे योग्य प्रकारे पुनर्वसन होणे आवश्यक आहे.

आता पर्यावरणाचा विचार केल्यास जी पारंपारिक मच्छी आहे, ती विरळ होत आहे. पूर्वी ६४ प्रकारचे मासे मिळत तसेच हा किनारा पारंपारिक मच्छिमारांसाठी सुरक्षित झाला पाहिजे आणि पारंपारिक मच्छिमारांसाठी कायमस्वरूपी योजना तयार करून त्यांचे पुनर्वसन व्हावे ही विनंती.

७) श्री. कमलाकर पाटील, राहणार-शेवाशेवा, तालुका-पनवेल, जिल्हा-
रायगड:-

जे.एन.पी.ए.साठी संपूर्ण विस्थापित झालेल्या शेवागावाचा आहे. माझा प्रश्न हा जे.एन.पी.ए. आणि शासकीय अधिका-यांनाही आहे. आमचा शेवाशेवा ही १००% बाधित आहे की नाही याचे उत्तर मला द्यावे. त्यावेळी प्रकल्प प्रवर्तक यांनी उत्तर दिले की शेवाशेवा हे विस्थापित आहे.

त्यावेळी कमलाकर पाटील यांनी सांगितले की आमच्या कोळी समाजाची मोठी फसवणूक झालेली आहे. आम्हांला शेवागावासाठी ३३.६४ हेक्टर जमिन दिलेली होती. आमची फसवणूक झाली की आमचा गाव हा दहा हेक्टरमध्ये वसविला असून उर्वरित जमिन २३ हेक्टर ही जे.एन.पी.ए. च्या ताब्यात आहे. ती जमिन आम्हांला परत कधि मिळेल आणि आमचे पुनर्वसन कधि होईल याचे उत्तर देण्यात यावे.

प्रकल्प प्रवर्तक यांनी सांगितले की मूळात जमिन अधिग्रहण हे सिडकोने केलेले आहे. तर हा प्रश्न सिडकोला विचारणे योग्य होईल. जर सिडकोने

जमिन दिली, तर पुढील कार्यवाहीबाबत जे.एन.पी.ए. प्रशासन हे निश्चित विचार करेल.

त्यावेळी श्री कमलाकर पाटील यांनी सांगितले की आमचे गाव जे.एन.पी.ए.साठी विस्थापित झाले, पैस जे.एन.पी.ए. ने दिले, तर जे.एन.पी.ए. ने सिडकोला विचारणे योग्य होईल. तर पहिल्या प्रश्नाचे उत्तरसुद्धा आम्हांला मिळाले पाहिजे. याबाबत दोन्ही प्रशासनाकडून म्हणजे सिडको व जे.एन.पी.ए. कडून आम्हांला मिळायला पाहिजे.

दुसरा प्रश्न आमचा शेवाशेवा हा १००% मच्छिमारांचा व आयात-निर्यात करणारा होता. तसेच इतर गावांना नुकसानभरपाई मिळाली, तर शेवागावाला का नुकसानभरपाई मिळाली नाही? आमच्याकडून फॉर्म भरून घ्यावे असे तुम्हांला का वाटले नाही? तसेच नोकरभरतीतसुद्धा आम्हांला प्राधान्य देण्यात येत नाही. तसेच आम्ही जमिन ही जेएनपीएच्या प्रकल्पासाठी दिलेली होती. खाजगी प्रकल्पासाठी दिलेली नव्हती. जेएनपीए आणि जिल्हा प्रशासन हे आमची पुन्हा फसवणूक करत आहे, कारण जेएनपीएचा एक खाजगी प्रकल्पासाठी ती जमिन वापरण्यात येणार आहे. तसेच एकही प्रकल्पग्रस्ताला नोकरी देण्यात आलेली नाही, तर परराज्यातील लोकांची भरती केलेली आहे. सर्व शेवाशेवा हा १००% बाधित झालेला असून प्रकल्पात आमच्या शेवागावाची ३५% जमिन गेलेली आहे. आम्ही १००% विस्थापित झालेलो असून आम्हांला प्रकल्पात रोजगाराची संधिसुद्धा नाकारण्यात आलेली आहे.

तरी या प्रस्तावित प्रकल्पास आमची संपूर्ण विरोध असून जर प्रकल्प चालू होऊन देणारच नाही. प्रकल्प चालू करण्याचा प्रयत्न केल्यास आम्ही त्याविरुद्ध आंदोलन करू. आम्हांला न्याय का देत नाही, याचे उत्तर देण्यात यावे.

८) श्री. प्रदीप म्हात्रे, राहणार-जसखार गाव, तालुका-, जिल्हा-रायगड:-

मी प्रथमच सांगतो की या प्रकल्पास आमचा विरोध आहे. जसखार गाव हे प्रकल्पाजवळचे सर्वात जवळचे गाव आहे. आमच्या गावाच्या सुरक्षिततेबाबत प्रकल्प प्रवर्तक हे पूर्णपणे निष्क्रिय आहे. गेले तीन वर्षे जसखार गाव हे पावसाळ्यात पाण्यात जाते. प्रत्येक घरात पाणी जाते, त्यामुळे घरांचे, वस्तूंचे नुकसान होत आहे. याबाबत कोणीच लक्ष देत नाही. जे.एन.पी.ए. प्रशासन गेले तीन वर्षे फक्त आश्वासन देते की नाला रुंदीकरण करण्यात येईल, रस्ता बांधून देण्यात येईल. मात्र आमची फसवणूक होत आहे.

पुढील प्रश्न जे.एन.पी.ए. ने जसखार गावाच्या हद्दीत एक कचरा प्रकल्प कार्यान्वित केलेला आहे. त्याची क्षमता किती आहे हे मला माहित नाही, पण त्या प्रकल्पात कचरा ही पूर्णपणे उरणचा येत आहे. तो कचरा त्यांच्याकडून हाताळला जात नाही. रोज रात्री जे.एन.पी.ए. कच-याला आग लावतात, आणि त्याचा त्रास हा आमच्या गावाला होतो. त्यामुळे आमच्या गावातील १००-२०० लोक हे खोकल्याने आजारी आहेत असे सांगितले.

९) सौ. प्रणयी किशोर म्हात्रे, उपसरपंच, जसखार गाव, तालुका-पनवेल, जिल्हा-रायगड:-

जसा प्रदीप म्हात्रे यांनी घन कचरा व्यवस्थापनाचा विषय मांडला, तेव्हा जे.एन.पी.ए. सांगते की एवढा मोठा प्रकल्प येणार असून आम्ही आजूबाजूच्या गावांची जबाबदारी घेणार आहोत. तर पहिला प्रश्न जे.एन.पी.ए.ला आहे की खर्च जे.एन.पी.ए. जबाबदारी घेते का. तर आमचा अनुभव आहे की जे.एन.पी.ए. प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर काहीही करत नाही. आता जे.एन.पी.ए. कच-याला आग लावतात, तर त्यामुळे गावातील वृद्धांना खूपच त्रास होतो. गावातील लोकांचे श्वसनाचे आजार वाढलेले आहेत. जे.एन.पी.ए. आम्ही वारंवार पत्रव्यवहार, व्हिडिओ पाठवत असतो. त्यांनी

तक्रार केल्यास ते आग लावत असल्याचे नाकारतात व भंगारवाल्याचे नांव घेतात. तर आताच त्यांना कचरा हाताळणी करता येत नाही, तर प्रकल्प विस्तारिकरण झाल्यानंतर कचरा हाताळणी कशी करणार? गेले अनेक वर्षे आमच्या गावातील प्रलंबित प्रश्न सुटत नाहीत, तर आम्ही तरी त्यांच्या नविन प्रकल्पास संमती देणार नाही.

१०) सरपंच, धारापुरी ग्रामपंचायत, तालुका उरण - जिल्हा रायगड:-

आज चारही बाजूंनी वेढलेले आमचे धारापुरी गाव आहे. तुम्ही समुद्रात ब्लास्टिंग करतात. गावात एलफन्टा लेणी आहे. ती जर कोसळली, तर आम्ही काय करायचे? आम्हाला बोटीचा मार्ग आहे. मात्र गावाला जायला रस्ता नाही. जे.एन.पी.ए.च्या ब्लास्टिंगमुळे आमच्या गावाच्या घरांना भेगा पडलेल्या आहेत. न्हावा-शेवाच्या लोकांना पैसे मिळणार आहेत, मात्र आम्ही हाकेच्या अंतरावर असूनही आम्हाला काहीही मिळालेले नाही. धारापुरीच्या मुले-मुली शिकलेली असूनही एवढ्या प्रकल्पांमध्ये आमच्या गावातील कोणाचीही भरती केलेली नाही. आमच्या गावात मच्छिमारांची संख्या भरपूर आहे, मासेमारीसुद्धा भरपूर आहे, पण आपण मासेमारीस बंदी घातलेली आहे.

तरी आम्हांला न्याय देण्यात यावा.

११) महिला व्यक्ती, हनुमानकोळीवाडा, मुळ गाव शिवाकोळीवाडा:-

एक तर आमचे पुनर्वसन चुकीचे झालेले आहे. या नव्या कंपनी येतात, ते भराव आमच्या मासेमारीच्या भागातच टाकतात. तर मग आम्ही मासेमारी कुठे करायची ? आम्हांला नोक-या देत नाही, तर आम्ही करायचे काय, आमच्या पोटापाण्याचा प्रश्न आहे असे सांगितले. तसेच काल दिनांक २९-११-२०२३ ला जिल्हाधिकारी यांच्याबरोबर बैठक झाली, तर जिल्हाधिकारी यांनी सांगितले की ही जनसुनावणी होणार नाही. तर जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांचे आदेश धुडकावून सुनावणी कशी चालू

करण्यात आली. त्या बैठकीस उपस्थित अपर जिल्हाधिकारी आणि तहसीलदार होते, तरी ही जनसुनावणी कशी चालू आहे? आमच्या गावाचा या प्रकल्पास पूर्ण विरोध आहे, आणि जोपर्यंत सर्व गावांचे पुनर्वसन होत नाही, तोपर्यंत आम्ही नविन प्रकल्प होऊच देणार नाही असे सांगितले.

१२) श्री. हनुमंत अध्यक्ष, मच्छिमार सोसायटी:-

ज्या प्रकल्पासाठी ही जनसुनावणी आयोजित करण्यात आली, तर त्या प्रकल्पस्थळाची पाहणी केली आहे का? त्याचे उत्तर देण्यात यावे.

सदस्य, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की सद्या प्रकल्प कार्यरत असून जेथे प्रकल्प होणार आहे, त्याची स्थळ पाहणी करण्यात आलेली आहे.

सदस्य, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी स्पष्टीकरण दिले की प्रकल्प कार्यान्वित असून नविन प्रकल्पाची जागा पाहिलेली आहे.

त्यावेळी श्री किशोर म्हात्रे यांनी सांगितले; की तेथील जे मच्छिमार आहेत, त्यांना किती टक्के नोक-या देण्यात येतील?

अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की रोजगाराबाबत जे.एन.पी.ए. प्रशासन उत्तर देतील.

प्रकल्प प्रवर्तकांचे अधिकारी यांनी सांगितले की बैठकीत उपस्थित करण्यात आलेल्या सूचना, आक्षेप यांची नोंद घेण्यात येत असून त्याबाबत जे.एन.पी.ए. च्या व्यवस्थापनाशी चर्चा करण्यात येईल व पुनर्वसनासंदर्भात भारत सरकार यांच्या मार्फत पुढील कार्यवाही सुरु आहे.

श्री हनुमंत व इतर उपस्थितांनी याबाबत आक्षेप नोंदवित सांगितले की मागच्या जनसुनावणीस हेच उत्तर देण्यात आले व स्थानिकांना प्रकल्पात रोजगाराची संधि देत नाहीत. जरी काल २९-११-२०२३ रोजी जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांनी जनसुनावणी होणार नाही असे

सांगितले असूनही जनसुनावणी ही येथे चालू आहे. म्हणजे जनतेला अंधारात ठेऊनच सगळ काही चालले आहे असे सांगितले.

त्यावेळी एका उपस्थितांनी अध्यक्ष यांना प्रश्न विचारला की कालच्या बैठकीत आपणही होता व आपण उपस्थित राहणार नाही असे सांगितले होते. त्यावेळी मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी जिल्हाधिकारी यांच्या आदेशाने मी बैठकीस हजर असल्याचे सांगितले.

काही उपस्थितांनी प्रश्न केला की २९-११-२०२३ ला आमच्यासमोर जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांनी जनसुनावणी घ्यायची नाही असे सांगितले होते. म्हणजे आमची फसवणूक करत आहात. ३८ वर्षे शासन स्थानिकांची फसवणूक करत आहे. तरी ही जनसुनावणी रद्द करण्यात यावी. मा. अध्यक्ष यांनी सांगितले की आपले म्हणणे ऐकण्यासाठीच ही जनसुनावणी आहे.

काही पुरुष आणि महिला उपस्थितांनी एकत्रितपणे मागणी केली की जोपर्यंत संपूर्ण पुनर्वसन होत नाही, तोपर्यंत परवानगी द्यायची नाही. बरेच उपस्थित ही जनसुनावणी बेकायदेशीर असून ती रद्द करण्यात यावी याची मागणी करत होते.

श्री. परमानंद कोळी, सरपंच, ग्रामपंचायत हनुमान कोळीवाडा यांनी प्रथम पुनर्वसन नंतरच प्रकल्प अशी मागणी परत केली व बैठक रद्द करण्याची सूचना केली. बरेच उपस्थित एकत्रितपणे ओरडून आपला मुद्दा मांडत होते.

काही उपस्थित ओरडून सांगत होते की अशा कितीतरी सुनावण्या व बैठका गेले ३८ वर्षे चालू आहेत, पण आमचे पुनर्वसन झालेले नाही.

काही उपस्थित परत ओरडून सांगू लागले की आपण जिल्हादंडाधिकारी आहात, आणि आपणच फसवणूक करत असाल, तर जनतेने कोणावर विश्वास ठेवायचा. ही बाब आम्ही शासनाच्या निदर्शनास आणून देणार आहोत.

काही महिला एकत्रितपणे आमचा विरोध आहे असे ओरडून सांगत होत्या. नंतर बहुसंख्य उपस्थित आमचा विरोध आहे, आमचा विरोध आहे असे ओरडत होते. तर काहीजण प्रशासन व कंपनी यांचे काही ठरले असेल असे म्हणत होते. त्यांनी अध्यक्ष यांना जनसुनावणी रद्द करण्याची परत मागणी केली.

काहींनी आता आम्ही चॅनेलवर जाऊन याची माहिती देणार असल्याचे सांगितले. त्यांनी परत विनंती करत जनसुनावणी ही रद्द करण्याची मागणी केली. त्यावेळेस हनुमानकोळी वाड्यातील बरेच कोळीबांधव निषेध करत सभागृहाबाहेर गेले.

१३) त्यावेळी माजी उपसरपंच डोंगरी

माझी पत्नी डोंगरीगावच्या सरपंच होत्या, आता माझा मुलगा उपसरपंच आहे. त्यांनी सांगितले का पानजे आणि डोंगरीगाव येथील आमच्या जमिनी या भारत सरकारने, महाराष्ट्र शासनाने प्रकल्पासाठी घेतलेल्या आहेत. मात्र येथे प्रकल्पाचे अधिकारी एवढे खोटे बोलतात की त्यांना खोटे बोलण्याचाच पगार मिळतो असे वाटते. मी ३२ वर्षे राजकारणात आहे २-३ विषय आहे. आम्हांला प्रकल्पाकडून कुठलाही कर मिळत नाही. म्हणून नागरी सुविधा आम्हा देऊ शकत नाही. जे.एन.पी.ए.च्या कंपाऊंड भिंतीसाठी पानजे, डोंगर आणि हुंडा या गावातील आमच्या पिण्याच्या पाण्याच्या लाईन्स तोडल्या आहेत. बी.पी.सी.एल.ला याबाबत पत्र लिहिले, ते दखल घेत नाहीत. प्रकल्पात स्थानिकांना रोजगारात प्राधान्य देण्यात येत नाही. स्थानिकांना रोजगारात स्थान नाही. तरी याबाबत प्रशासनाने दखल घ्यावी, अन्यथा आमचा प्रकल्पास विरोध आहे.

१४) श्री हर्षल ठाकूर, जसखार -

गेले पाच वर्षे आमच्या जसखारगावात पावसाचे व भरतीचे पाणी साठत आहे. तर गावात २५०-३०० घरे आहेत की त्यांना ४-५ वेळा त्यांच्या

घरात पाणी जाते, त्यामुळे त्यांचे भरपूर नुकसान होत आहे. याबाबत सर्व जिल्हाप्रशासनास आम्ही कळविलेले आहे. जे.एन.पी.ए. ला सुध्दा पाठपुरावा करण्यात येतो. आमच्या गावापासून ५० फुटांवरून जेएनपीएचा रस्ता जात आहे. तेथे कांदळवनात भराव टाकून रस्ता केलेला आहे. आमच्या गावातील घराच्या ५० फुटांवरून रस्ता गेलेला आहे. जसकर गावातील घरांना तडे गेलेले आहेत. तेथील मंदिरे, घरे ही पडण्याच्या मार्गावर आहेत. जे.एन.पी.ए. ला वारंवार सांगूनही त्यांनी खोटा अहवाल शासनास कळवून रस्ता तयार केलेला आहे. आमच्या गावातील प्रत्येक घराचे आम्ही सर्वेक्षण केलेले असून प्रत्येक घराला तडे गेलेले आहेत. तरी सध्या रस्ता जेथून गेला, तेथून तो मागे घेण्यात यावा. तसेच एवढ्या वर्षे जे नुकसान झाले, त्याची नुकसानभरपाई प्रकल्पाने द्यावी. नंतरच प्रकल्पास मान्यता देण्यात येईल.

त्यावेळी प्रकल्प प्रवर्तकाचे कार्यकारी संचालक यांनी उत्तर देण्यास सुरवात केली, त्यावेळी अध्यक्ष यांनी सूचना केली की उपस्थितांनी ज्या सूचना, आक्षेप नोंदविले त्यांची नोंद घ्यायचा आहे, तरी आपण उत्तर देऊ नये.

त्यावेळेस सौ. प्रणयी किशोर म्हात्रे, उपसरपंच, जसकार गाव, तालुका-पनवेल, जिल्हा-रायगड यांनी परत आक्षेप नोंदविला की जेएनपीए प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर कोणतीच जबाबदारी घेत नाही.

१५) श्री राजेश म्हात्रे, उपसरपंच न्हावे, तालुका-पनवेल, जिल्हा-रायगड:-

प्रकल्पाच्या सी.एस.आर. निधीतून न्हावे गावाला काहीही मिळालेले नाही. दुसरी गोष्ट आता येथे सर्व गावातील लोकप्रतिनिधींनी आपली व्यथा मांडली की नोकर भरतीत, येतील स्थानिकांना रोजगाराची संधि देण्यात येत नाही. तर नोकर भरतीत स्थानिक आणि प्रकल्पग्रस्त यांना प्राधान्य देण्यात आले पाहिजे.

समुद्राचा गाळ वाढला याकडे कोणाचेही लक्ष नाही. त्यामुळे मच्छिमारी व इतर बाबतीत अडथळे निर्माण होतात. तरी प्रश्न सोडविण्यात यावे.

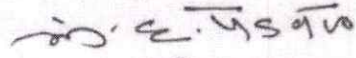
काही उपस्थितांनी अध्यक्ष यांना गावाच्या वतीने निवेदन आणलेले आहे, ते स्विकारण्याची विनंती केली व त्यांना स्टेजवर जाऊन लेखी निवेदन सादर केले.

त्यानंतर प्रकल्पधारकाच्या वतीने श्री. विश्वनाथ घरत उपव्यवस्थापक जे.एन.पी.ए. यांनी पुर्नवसनाच्या बाबतीत सुरु असलेल्या प्रगतीचा अहवाल सादर केला. यावर शासन स्तरावर योग्य ती कार्यवाही सुरु आहे. प्रकल्पग्रस्तांच्या नोकरीसंदर्भात प्रशासनाशी चर्चा करून योग्य तो मार्ग काढला जाईल असे सुचित केले.

आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की जनसुनावणीत ब-याच स्थानिकांनी आपले विचार, सूचना, आक्षेप नोंदविलेले आहेत. अजूनही कोणालाही सूचना, आक्षेप नोंदविण्याचे असल्यास ते लेखी स्वरूपात सादर करू शकतात. ही जनसुनावणी प्रस्तावित विस्तारिकरण प्रकल्पामुळे होणा-या संभाव्य पर्यावरणीय आघातांसाठी आहे. आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की उपस्थितांनी उपस्थित केलेल्या सूचना, आक्षेप यांची नोंद घेण्यात आलेली असून त्याचा बैठकीच्या इतिवृत्तात समावेश करण्यात येईल व बैठकीचे इतिवृत्त सुधारित पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवाल, प्राप्त झालेल्या लेखी सूचना, आक्षेप यांसह मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांच्या मान्यतेने मुख्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांच्यातर्फे पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांना सादर करण्यात येईल. तेथील तज्ज्ञ समिती याबाबत पुढील योग्य तो निर्णय घेईल.

48

आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सर्व उपस्थितांचे आभार मानले व मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांच्या वतीने जनसुनावणी संपन्न झाल्याचे घोषित केले. मा. अध्यक्षांचे आभार मानून जनसुनावणी संस्थगित करण्यात आली.

(सतिश पडवळ)

सदस्य, पर्यावरणविषयक
जाहिर जनसुनावणी समिती
तथा
प्रादेशिक अधिकारी,
महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, नवी मुंबई

(संदेश शिर्के)

अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी
समिती
तथा
अपर जिल्हादंडाधिकारी, रायगड, जिल्हा-
रायगड